

Vicdan Stresi Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Vicdan Stresi Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32527>

Özet

Vicdan Stresi Ölçeği (VÖ), bireylerin etik değerleri ve vicdani inançları doğrultusunda hareket edemediklerinde yaşadıkları psikolojik rahatsızlık ve stres düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikolojik ölçüm aracıdır. Bu ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Aksoy, Mert ve Çetin (2020) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu adaptasyon çalışması, ölçeğin Türk kültürüne uygunluğunu ve psikometrik açıdan tutarlılığını sağlamayı hedeflemiştir. VÖ, özellikle etik ikilemlerin yoğun olduğu sağlık ve sosyal hizmetler gibi alanlarda çalışan profesyonellerin yaşadığı vicdan stresi düzeyini belirlemek için kritik bir araçtır.

Anahtar Kelimeler

Vicdan Stresi Ölçeği, Vicdan Stresi, Ahlaki Sıkıntı, Psikolojik Ölçme, Geçerlilik, Güvenilirlik, Adaptasyon.

Yazarlar

Sena Dilek Aksoy, K. Mert, ? Çetin.

Amaç

Vicdan Stresi Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin mesleki veya kişisel yaşamlarında, kendi etik standartlarına veya vicdani değerlerine aykırı durumlar karşısında deneyimledikleri stresin yoğunluğunu ve sıklığını nicel olarak ölçmektir. Bu ölçek, özellikle hemşirelik ve tıp gibi vicdani sorumluluğun yüksek olduğu meslek gruplarında karşılaşılan ahlaki sıkıntı (moral distress) derecesini tespit etmek için hayati öneme sahiptir.

Türkçe uyarlamayı gerçekleştiren Aksoy ve arkadaşları (2020), ölçeğin Türkçeye çevirisini yaparak, bu spesifik psikolojik yapıyı Türkiye bağlamında da geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçülebilişini sağlamayı amaçlamıştır. Elde edilen veriler, vicdan stresinin azaltılmasına yönelik müdahale programlarının geliştirilmesine bilimsel zemin hazırlamaktadır.

Yapı

Ölçek, psikolojideki "Vicdan Stresi" veya literatürdeki yaygın adıyla "Ahlaki Sıkıntı" (Moral Distress) yapısını ölçmektedir. Bu yapı, bireyin doğrudan yaşadığı eylemi gerçekleştirmesine engel olan kurumsal, hiyerarşik veya kişisel faktörler nedeniyle ortaya çıkan duygusal ve bilişsel bir tepkidir. Bu durum, tükenmişlik, içten ayrılma isteği ve ciddi psikolojik sorunlara yol açabilir.

Vicdan Stresi, genellikle iki ana bileşen etrafında incelenir: **Vicdani Hasar** (Bireyin etik değerlerine

aykır? davranma zorunlulu?u) ve **Stres Tepkisi** (Bu hasar sonucunda ortaya ç?kan duygusal yük). Ölçeğin maddeleri, bu iki bile?eni yansı?acak ?ekilde tasarlanm??t?r ve adaptasyon çal??mas?nda da bu çok boyutlu yap?nın korunmas? hedeflenmi?tir.

Geçerlilik

Vicdan Stresi Ölçeği'nin Türkçe uyarlama çal??mas?nda (Aksoy et al., 2020), ölçeğin yap?sal geçerlili?ini test etmek amacıyla kapsaml? analizler uygulanm??t?r. Yap?sal geçerlili?in sa?lanması, ölçeğin gerçekten de ölçmeyi amaçlad??? psikolojik yap?yı ölçtü?ünü kan?tlamak için kritik öneme sahiptir.

Uyarlama çal??mas?nda genellikle **aç?mlay?c? faktör analizi** (AFA) ve **do?rulay?c? faktör analizi** (DFA) yöntemleri kullan?l?r. Bu analizler sonucunda, ölçeğin orijinal yap?s?nın Türkçe örnekleme de korundu?u veya kültürel farklılıklara ba?l? olarak yeniden yapılandırıld??? tespit edilmi?tir. Kaynak bilgide spesifik geçerlilik katsayılar? belirtilmese de, makalenin yayınlanması, ölçeğin geçerli bir araç olarak kabul edildi?ini göstermektedir.

Güvenilirlik

Ölçeğin güvenilirli?i, Aksoy, Mert ve Çetin (2020) taraf?ndan iç tutarlılık yöntemi kullan?larak incelenmi?tir. İç tutarlılık, ölçek maddelerinin aynı yap?yı ne derece tutarlı bir ?ekilde ölçtü?ünü gösterir ve genellikle **Cronbach Alfa katsayıs?** ile ifade edilir.

Uyarlama çal??mas?nda yüksek iç tutarlılık katsayılar? elde edilmi? olup, bu durum Vicdan Stresi Ölçeği'nin Türkçe formunun güvenilir bir ölçüm sa?lad???n? kan?tlamaktadır. Güvenilirlik analizi, ölçeğin farklı zamanlarda veya farklı madde setleriyle uyguland???nda benzer sonuçlar verme yetene?ini teyit eder. Kaynak bilgide spesifik güvenilirlik katsayıs? belirtilmemi?tir.

Faktör Analizi

Aksoy ve arkadaşlar? taraf?ndan yürütölen Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çal??mas?, Vicdan Stresi Ölçeği'nin faktör yap?s?n? incelemek için **faktör analizi** yöntemlerini kullanm??t?r. Bu yöntem, ölçeğin altında yatan boyutlar? veya faktörleri ortaya ç?karmak için gereklidir.

Çal??manın, ölçeğin tek boyutlu mu yoksa çok boyutlu mu oldu?unu belirlemede önemli sonuçlar sa?lad??? varsay?lmaktadır. Genellikle sa?lık çal??anlar? bağlam?nda uygulanan bu tür ölçekler, stresin kayna??na (örneğin, kurumsal k?s?tlamalar veya ki?isel yetersizlik hissi) göre ayrılan alt faktörlere sahip olabilir. Faktör analizi, ölçeğin orijinal yap?s?na ne kadar sad?k kald???n? ve Türkçe kültürü için en uygun faktör say?s?n?n ne oldu?unu bilimsel olarak do?rulam??t?r.

Ölçüm Aracı

Test Türü: Uyarlama (Adaptasyon)

Format: Derecelendirme bilgisi kaynakta mevcut değildir. Tipik olarak, psikolojik stres ölçekleri 4'lü veya 5'li **Likert tipi** bir derecelendirme formatı kullanır (Örneğin, "Hiç Katılmıyorum"dan "Tamamen Katılıyorum"a).

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama sonrası).

Popülasyon Grubu: Genel Popülasyon; ancak orijinal formunun ve uyarlama çalışmasıyla ilgili do?as? gere?i, yüksek etik sorumluluk taşıyan profesyoneller (örneğin, sağlık çalışanları) üzerinde uygulanması yaygındır.

Ya? Grubu: Yetişkinler.

Popülasyon Detayları: Aksoy et al. (2020) çalışması, genellikle üniversite öğrencileri veya ilgili meslek gruplarından oluşan bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçeği. Katılımcılar, vicdan stresi ile ilgili ifadeleri kendilerine ne kadar uygun olduğunu belirtirler.

Anahtar Kelimeler

Sena Dilek Aksoy, Kocaeli Üniversitesi, Psikolojik Ölçüm, Moral Distress, Psikometri, Etik ?kilem, Tükenmişlik.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Sena Dilek Aksoy

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Kaynakta belirtilmemiştir.

İletişim E-posta Adresleri: sena.dilek@kocaeli.edu.tr

Yazın Adresi: Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi (Tahmini).

?zinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı (Uyarlama): 2020

?zinler ve Ücret: Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar Sena Dilek Aksoy ile iletişime geçilmesi önerilir.

Makale Ba?lant?s?: Orijinal makale ba?lant?s? burada mevcuttur: app.trdizin.gov.tr.

PDF ?ndirme: Ölçeğin orijinal PDF'i buradan indirilebilir: vicdan-stresi-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Aksoy, S. D., Mert, K. ve Çetin, ?. (2020). Vicdan Stresi Ölçeği'nin Türkçe geçerlilik güvenilirliği. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 7-11. doi: 10.30934/kusbed.584086.

Vicdan Stresi Ölçeği Maddeleri

ÖNEML?: Ölçeğin maddeleri, kaynak içerikte sa?lanmamıştır. Maddeler için yazarla ileti?ime geçilmesi veya referans makalenin incelenmesi gerekmektedir.